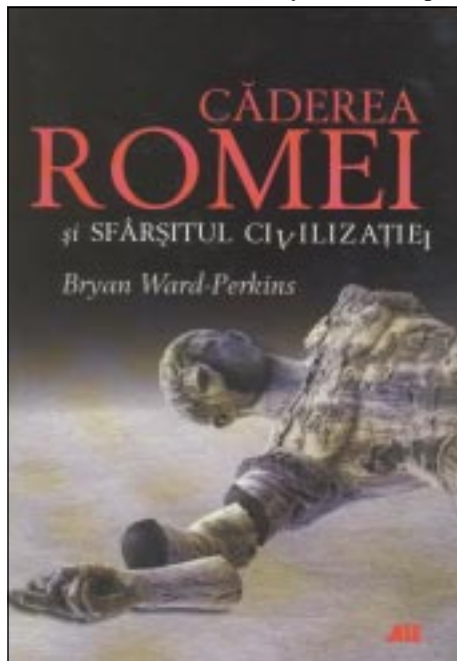


SEMNE FASTE ANUL ARE

CLAUDIU T. ARIEȘAN

(I) Ca o urare de bun augur pentru anul literar și academic ce se profilează slalomând printre amenințări de recesiuni și panici crizate sună titlul volumașului de eseuri, prelegeri, interviuri și recenzii semnat de **Alexander Baumgarten**, *Bună dimineața, filosofie!*, postfață de Mihai Maci, Editura Bastion, Timișoara, 2008, 147 p. Demersul universitarului clujean se dovedește, ca întotdeauna, incitant și viguros, plin de promisiuni și deja surzând la bilanțul unor împliniri autentice. Medievalistica de la noi și, implicit, paideia umanioarelor autohtone îi dădorează mult din revigorarea (sau, mai bune zis, reinventarea) vădită în ultimii ani și pledoariile sale *pro domo* își găsesc astfel deplină acoperire faptică. Remarcabilă mi s-a părut, de pildă, reperarea unei "patologii a spiritului filosofic" (și nu numai), îndeajuns de frecvente la noi: concentrarea asupra marilor subiecte într-un mod autocratic și izolat poate duce la supradimensionarea egoului "fiindcă îți ești ție însuși propriul reper" și te simți "fatalmente nerecunoscut de colegii de breaslă". Soluția rezidă în confruntarea cu colegii de pasiune și practicarea unei alternative practice ce te poate scoate din autism. Cum spunea G. K. Chesterton, e sănătos pentru minte și circumvecini să porți mereu cu tine o listă a domeniilor unde ești fie mediocru, fie nul, întru buna cosmetică a orgoliilor personale, în loc să te împăunezi cu cele două sau trei zone la care chiar te pricepi! De semnalat și empatica postfață *Despre utilitatea inutilului* a lui Mihai Maci, care din priza editorului a fost numită "prefață" deși e plasată la locul convenit în carte.

(II) **Bryan Ward-Perkins**, *Căderea Romei și sfârșitul civilizației*, trad. Doina Lică, Editura All, București, 2008, 221 p. este o admirabilă monografie britanică, apărută în 2005 la Oxford University Press, despre



uluitoarea degradingoladă socială și dezagregare culturală a lumii europene cu începere din veacul al V-lea. Bazându-se pe surse contemporane și mărturii arheologice de primă instanță, dotat fiind cu obișnuitul talent sintetic al insularilor, autorul descrie în tonuri

dramatice o societate romană post imperială care – la nivelul omului de rând cel puțin – a recăzut la standarde de viață corespunzătoare comunei primitive și societății preistorice. Născut și crescut la Roma, actualul profesor de la Trinity College demonstrează că trecerea spre dominația germanică nu a fost deloc blândă sau lipsită de seisme, el conturând chiar o altă perioadă de tipul "dark ages": similară ca efecte poate doar cu cea resimțită de lumea grecească după invaziile nimicitoare ale dorienilor și mai gravă decât cea mult și neargumentat trâmbițată de către detractorii marxiști ai Evului Mediu – cufundat de tomurile lor într-o beznă la fel de groasă ca tezismul ideologic sau neștiința lor de carte.

(III) În seria de mici antologii tematice din arealul patristic ce au împânzit librăriile diecezane de câțiva ani se înscrie și volumul *Cuvântări de laudă la Adormirea Maicii Domnului*, trad. Parascheva Grigoriu, Editura Sophia, București, 2008, 182 p. Echivalente din greacă, regăsim aici convenabil grupe omilii clasice dedicate Sfintei Fecioare Maria de voci răsunătoare ale creștinismului răsăritean precum Sf. Ioan Damaschin, Sf. Proclu al Constantinopolului, Sf. Modest al Ierusalimului, Sf. Teodor Studitul, Sf. Ioan al Evhaitelor și Ilie Miniati. Micro-florilegiul "praznic" reunește prin urmare scriitori bisericești bizantini din veacurile VII-XI, cu excepția Episcopului Miniati, care a viețuit într-o epocă mai apropiată nouă cronologic, prezentând-o pe "Împărăteasa cerului și a pământului în mutarea ei la viață, ca pe mijlocitoarea și cheazășuitoarea Învierii și a mântuirii tuturor". Demersul e laudabil și din perspectiva dorită a înnoirii repertoriului catehetic și omiletic al preoților ortodocși, ce s-ar cere împrăștiat periodic mai ales cu prilejul marilor sărbători cu dată fixă ale creștinătății, când auditoriul predicilor ocazionale sporește semnificativ iar impactul pozitiv al unei retorici duhovnicești bine strunite și cizelate poate deveni major.

(IV) O altă culegere inspirată de texte biblice și ecleziastice dedicată elevilor și studenților teologi, care abia acum a ajuns (pe întortocheatele căi ale difuzării naționale) în librăriile timișene este **Gheorghe Badea**, *Rugăciuni și psalmi în limba latină*, antologie, note și vocabular latin-român, Editura Sf. Mina, Iași, 2002, 265 p. Poet religios, traducător și profesor clasicist, autor de gramatici școlare, Gh. Badea a conceput un instrument de lucru "pentru a fi de folos elevilor seminariști și studenților teologi care încep studiul limbii latine; de asemenea, ea poate fi de folos tuturor celor care iubesc graiul strămoșilor noștri, celor care vor să-și împrăștiere cunoștințele și să-și reamintească rugăciunile în limba latină, precum și celor care găsesc o desfătare în lectura câtorva pagini din Sfânta Scriptură și din Sfinții Părinți". Care sperăm să ajungă și să rămână tot mai mulți.

PASSEGIATE ȘI PELEGINAJE

ELENA CRAȘOVAN

Publicată în colecția "Jurnal și Memorii", *Academia de pe Gianicolo* reprezintă o nouă întâlnire cu poetul clujean Adrian Popescu, acum în postura de eseist. Asociat grupării Echinox, apreciat pentru versurile diafane și "sensibilitatea catifelată", autorul a revenit după 1990 cu volume de proză în care îmbină rafinamentul cultural și tonul religios ecumenic, fără stridențe.

Cartea de față este încă o fericită sinteză. Textele sunt generoase, pentru un public larg: călători îndrăgostiți de Roma, pelerini, pasionați de memorialistică vor găsi în acest volum pagini simultan documentare și poetice, dense de informație, însă fără a pierde farmecul descrierilor.

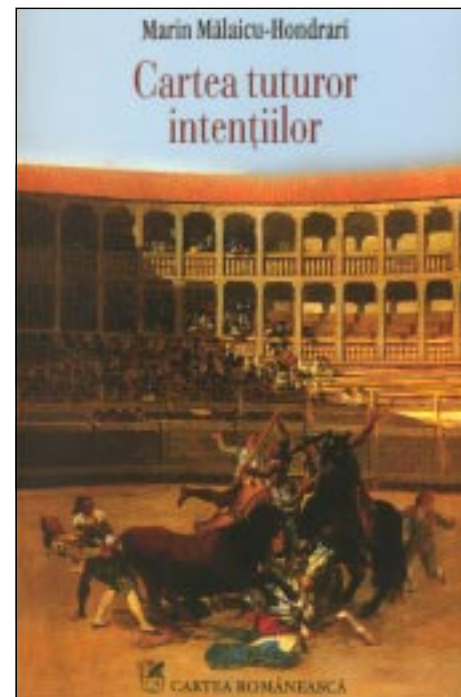
Prima parte a volumului, *Teme romane*, gravitează în jurul reperelor din capitala Italiei, reunind pagini de jurnal sau amintiri din călătoriile de studii sau din pelerinaje făcute la Roma. Autorul își exprimă în repetate rânduri rezerva față de "turismul cultural", oferind în locul "bifării obiectivelor", o cunoaștere în tihnă a Cetății, nu prin "locurile comune", ci prin descoperirea orașului viu, în ritm de *passagiata*, de plimbare matinală în arome mediteraneene.

Primele eseuri, amintind de tonul confesiv rafinat al versurilor lui Adrian Popescu, sunt adevărate poeme în proză închinare Cetății. Tonurile Italiei renaștiste se regăsesc în paginile de jurnal. În contemplarea panoramei orașului de pe coline (biserici, capele, cupole), în imaginarea scenelor istorice pe locuri acum liniștite, care desenează repere pentru "memoria culturală europeană", în atenția la detaliul cotidian se simte "gustul de vechime și actualitate romană", care poate îmblânzi nostalgia.

Fragmentele descriptive alternează cu evocări ale Sfântului Francisc, ale noului Pontif, sau cu referiri la spiritualitatea Răsăritului creștin în tușe pastelate de primăvară latină. Valorile culturale și religioase, credința și prietenii sunt așezate constant dincolo de limitările confesionale. Trimiteri la nume familiare teologilor (Marko Rupnik sau Thomas Spidlik) fac din volum un reper pentru cunoșcători, o invitație pentru nofiți.

Capitolele care sugerează și titlul volumului se referă însă la un alt spațiu privilegiat (arhitectonic, peisagistic, cultural): Academia de pe Girolamo. Paginile scrise în călătoriile "de studii", oferă o panoramă valoroasă și totodată recuperează, cu grijă pentru detaliu, importante documente din arhivele Societății Academice Române (SAR).

În comparație cu exilul parizian (mai combativ anticomunist), linia romană este mai puțin belicoasă, însă la fel de atentă față de ținuta academică, refuzând amatorismul ("ateneul culturistic"). Acum clișeizata sintagmă a "rezistenței prin cultură" era atunci, pentru membrii Societății, forma curentă de manifestare. "Academia" a fost fondată de personalitățile exilului românesc la sfârșitul anilor '50, ca alternativă la instituțiile compromise din România comunistă. Între membrii marcanti (pe care îi regăsim ca semnari ai numeroaselor scrisori și documente reporduse în volum) sunt amintiți Mircea Eliade, Virgil Ierunca, Vintilă Horia. Autorul încearcă totodată recuperarea unor intelectuali de prim rang, foarte activi în cercurile culturale din



ADRIAN POPESCU
Academia de pe Gianicolo
Editura Cartea Românească, București, 2008

Roma, însă rămași deocamdată în umbră pentru cititorii români. Între aceștia, Monseniorul Octavian Bârlea și Mircea Popescu, reputat italianist, animatorul Societății și principalul coordonator al *Revistei Scriitorilor români*, care a avut marele merit de a coordona un amplu proces de recuperare, pentru publicul occidental, a scriitorilor români interbelici (dar nu numai): Voiculescu, Blaga, Aron Cotruș, Ion Pillat, Adrian Maniu.

Recuperarea și redactarea în volum a corespondenței din arhivele Societății Academice nu se adresează doar cercului restrâns al istoricilor literari. "Chipurile conturate din epistole au pentru mine consistența unor personaje de roman", mărturisește Adrian Popescu. Evocările acestor oameni de cultură fixează ca temă centrală a cărții memoria: pornind de la pretextul științific al recuperării documentare, autorul transformă cercetarea aridă în meditație poetică asupra a ceea ce rămâne dincolo de oameni, prin "darul răscumpărător al prieteniei".

În același registru, partea a doua a volumului, *Memoria fericită*, disimulează fine recenzii în amintiri literare, într-un aer de familiaritate cu textele și cu autorii acestora. Cele mai multe compoziții sunt "exerciții de admirație" față de vechi maestri sau tovarăși de drum: Marian Papahagi, Rosa del Conté, Ovidiu Pecican, Aurel Rău, Octavian Paler. Tehnica eseurilor este aceeași: un eveniment cultural sau o întâlnire cald-umană, ale căror miresme radiază, contaminând spații largi ale memoriei, o întreagă operă.

În pofida acestor afirmații, tonul volumului nu este unul edulcorat. Admiratorii fără rezerve ai postmodernismelor pot fi surprinși de afirmațiile "tari", punctând "deruta și absolutismul modelelor democratice" cărora autorul le opune o axiologie cu temeuri în cultura mare și în dogmele creștine.

Cu o metaforă culinară pe care chiar Adrian Popescu o sugerează, volumul ni se oferă ca o savuroasă pizza memorialistică: preparată însă în tihnă, cu vervă, umor, duioșie... și mereu din cele mai alese ingrediente.